

У загрљају са Сремским Карловцима,
Нови Сад ће 2021. године постати Европска
престоница културе, а јубиларно
50. Бранково коло напунити пола века
јединствене песничке и културне мисије,
која ће кроз име и дело непролазног
српског песника, Бранка Радичевића, дати
свој конкретан допринос великом догађају
на нашем континенту.

ПРОГРАМ

47. БРАНКОВОГ КОЛА

У знаку 135. годишњице преноса земних
остатака Бранка Радичевића из Беча на
Стражилово

Енглеска штампа о преносу земних остатака Бранка Радичевића

(Вест из недељника „Џон Бул“,
Лондон, субота, 4. август 1883.)

Ове недеље, остаци најпопуларнијег српског песника уклоњени су са гробља Св. Марка у Бечу и пребачени на Стражилово, близу Карловаца, које је песник одабрао за место свога починка. Бранко Радичевић, или само – Бранко, како га обично у народу називају, рођен је у Броду 1824. године. Он је имао највећи утицај на књижевни развој српске нације. Бранко се може назвати и зачетником модерне српске књижевности. Као лирски песник, он се, можда, најбоље може описати као српски Роберт Бернс, и као такав, српски песник *par excellence*. Бранкова највећа амбиција – да посети фатално Косово Поље и напише еп о тамошњој бици – спречена је прераном смрћу 1853. године.

*Превела на српски језик:
Милена Борић*

Парастос Алексију (Бранку) Радичевићу
биће одржан на дан Свечаног отварања 47.
Бранковог кола, у петак, 8. септембра, у 10
часова, у Саборној цркви Светог оца
Николаја у Сремским Карловцима, где је
млади песник певао недељом. На парастосу
чинодејствује епископ сремски господин
Василије са карловачким свештенством и
младим богословима.

ИЗ БРАНКОВЕ "МОЛИТВЕ"

Осим другог овде свега
Мене створи из ничега,
Ду'ом својим Ти подуну,
У менека душу суну;
Па ми Боже јоште таде
И у душу нешто даде,
Та и моја песма ова
И њу мени ти дарова.

Фала Боже на дар ови,
О помози благослови,
Да ми како с права пута
Душа млада не залута!

(На Васкрс, 1844)

Петак, 7. септембар

Карловачка гимназија

11 часова

*ЗА ПОТОКОМ, ЗА ЗЕЛЕНИМ ЛУГОМ,
ЗА СЛАВУЈЕМ, МОЈИМ СТАРИМ ДРУГОМ....*

СВЕЧАНО ОТВАРАЊЕ 47. БРАНКОВОГ КОЛА

Беседа о Бранку Радичевићу:

Милисав Савић

Песници Бранку:

Андреј Јелић Мариков, Иван
Негришорац, Ненад Шапоња,
Зоран Хр. Радисављевић, Верица
Тричковић, Јасна Миленовић, Ивана
Стојић, Ирена Плаовић и Милош Пуђа

**СВЕЧАНО УРУЧЕЊЕ
МЕЂУНАРОДНЕ НАГРАДЕ
„БРАНКО РАДИЧЕВИЋ“
Лауреат **Олга Мартинова** (Русија)**

Драмски уметници Бранку:

Вицо Дардић и Софија Мијатовић

Музички уметници Бранку:
Христина Спасић, оперска уметница,
Стефан Јанчић, пијаниста

Мешовита етно-група Ансамбла „Коло“

Хор и ансамбл гимназије "Јован
Јовановић Змај" – Нови Сад
Диригент: Јован Травица

Водитељ:
Горан Павловић

Режија:
Милан Плетел

*

Градска библиотека
Нови Сад
Дунавска 1
19 часова

ТАКО ГОВОРЕ ПИСЦИ
Милицав Савић

Модератор:
Марија Пргомелја

Градска библиотека
19,30

ПЕСНИЦИ ИЗ СВЕТА

Сустрет са руском песникињом
Олгом Мартиновом,
новом добитницом међународне
награде „Бранко Радичевић“

Модератор: Верица Тричковић

Градска библиотека
20, 00

ПЕСНИЧКО НАТПЕВАВАЊЕ

Сустрет са новим лауреатима награде
„Печат вароши сремскокарловачке“

Милан Пађен
Владан Ракић

Модератор: Јована Крстић

Градска библиотека
20,30

НОВИ ПЕСНИЧКИ ПРВЕНЦИ БРАНКОВОГА КОЛА

Милош Пуђа: *Колска игра*

Модератор: Растко Лончар

Субота, 8. септембар

Стражилово
Бранков гроб
10 часова

*СРПСКА МОМО, СЕЛЕ МОЈА МИЛА,
ТИ МИ НЕСИ ГРОБА НИ ВИДИЛА...*

*– 135. годишњица преноса земних
остатака Бранка Радичевића из Беча
на Стражилово*

*–165. годишњица смрти Бранка
Радичевића*

Свећу пали:
Бошко Сувајцић

Цвеће полаже:
Ранко Чолаковић

-Мина Ђурић говори о Бранковој песми
„Кад млидија` умрети“, коју казује
Бошко Петров

-Ненад Грујичић говори о преносу
Бранка 1883. године из Беча на
Стражилово

Стражилово
"Бранков чардак", 11 часова

*КРОЗ КАРЛОВЦЕ ГДЕ САМ МЛАДОСТ ПРОВ`О,
ПА НА ОНО ДИВНО СТРАЖИЛОВО...*

СВЕЧАНО УРУЧЕЊЕ НАГРАДЕ "СТРАЖИЛОВО"

Лауреати:

**Перица Марков, Ивана Стојић,
Ирена Плаовић и Милош Пуђа**

11,30

МИТИНГ ПОЕЗИЈЕ

Олга Мартинова, Стеван Тонтић, Анђелко
Анушић, Бошко Сувајџић, Ранко
Чолаковић, Живко Николић, Милан Пађен,
Владан Ракић, Драгица Стојановић, Иван
Лаловић, Верица Тричковић, Саша
Нишавић, Дубравка Миленковић, Мићо
Савановић, Јасна Миленовић, Иван
Деспотовић, Дајана Петровић, Јулија
Капорњаи, Светозар Савковић, Олена
Планчак Сакач, Растко Лончар, Душан
Захаријевић, Никола Раусављевић, Милан
Ћосић, Горица Радмиловић, Олег Јурјев,
Наташа Бундало Микић, Виолета Грујичић,
Димитрије Панфилов, Оливера Шестаков,
Сунчица Радуловић, Јелена Марићевић,
Милена Кулић и Мина Кулић

Водитељ: Јована Крстић

Недеља, 9. септембар

Стражилово

„Бранков чардак“

11 часова

*ЗАИГРАЋЕ КОЛО ВИТЕЗОВА,
ДИВНА СЛИКА МОЈИХ МЛАДИХ СНОВА...*

31. ПЕСНИЧКИ ТУРНИР У ШАХУ

"Шаха је играо врло вешто и врло је брзо покретао фигуре" – Јован Ђорђевић о Бранку Радичевићу, поводом сусрета у Земуну 2. априла 1849. године

Играју:

Горан Бабић, Љубивоје Ршумовић, Стеван Тонтић, Марија Стојановић, Драгутин Минић Карло, Слободан Терзић, Владимир Кнежевић, Милан Плетел, Милован Драгић, Љубиша Стојилковић, Зоран Миладиновић, Милан Михајловић, Милета Цицовић, Милан Ћосић, Растко Лончар и Никола Раусављевић

Судија:

Жељко Медар

Понедељак, 10. септембар

Градска библиотека,
Нови Сад
19 часова

ЦВЕТНИК ЗА ДУШУ

*Музичко-рецитаторска
група „Међу нама“*

ПОЕЗИЈА ПОД ЧАШОМ

Учествују Јована Крстић, Душан
Обрадовић, Милан Ћосић и Никола
Раусављевић, интерпретирају песме
Бранка Радичевића, Ђуре Јакшића,
Алаксе Шантића, Владислава Петковића
Disa, Тина Ујевића, Десанке
Максимовић, Мирослава Антића...

Уторак, 11. септембар

Гимназија "Исидора Секулић"
Нови Сад, Платонова 2
11 часова

ПЕСНИЧКА ЧИТАЊА Душко Новаковић

Модератор:
Дамир Малешев

Музеј Војводине
Нови Сад
Дунавска 35
19 часова

Нематеријално културно наслеђе

СРПСКА НАРОДНА ПЕСМА
У ВОЈВОДИНИ СТАРОЈ

Учествују:

Весна Димић и Миодраг Миша
Близнац – вокални солисти,
Мића Јанковић – солиста на хармоници,
Максим Мудринић, гајдаш

Модератор:
Дејан Томић

Среда, 12. септембар

Гимназија „Ј. Јовановић Змај“
Нови Сад
11 часова

ПЕСНИЧКА ЧИТАЊА
Андреј Јелић Мариоков

Модератор:
Растко Лончар

Градска библиотека, Нови Сад
Дунавска 1, 19 часова

50. година уметничког рада

ГОВОРИМ ПЕСНИКЕ

Витомир Вицо Дардић

Антологијске песме Бранка Радичевића,
Лазе Костића, Јована Дучића, Милоша
Црњанског, Радета Драинца, Стевана
Раичковића, Васка Попе, Бранка
Миљковића, Бранислава Петровића...

– Свечано уручење „Велике повеље
Бранковог кола“ драмском уметнику
Витомиру Вици Дардићу

Четвртак, 13. септембар

Карловачка богословија
"Свети Арсеније Сремац"
14 часова

ХРИШЋАНСКЕ ТЕМЕ

О смислу земаљскога живота

Говоре:

Владета Јеротић

Јеромонах Клеопа

Петак, 14. септембар

СПЕНС, Плато,
у сарадњи са *Новосадским*
фестивалом књиге,
19 часова

ТА ИМА НАС НА `ИЉАДЕ
АЛ` БРОЈИТИ НЕМАМ КАДЕ

ПЕСНИЧКИ МАРАТОН 2018.

**Осамнаест лауреата
награде „Стражилово“**

Анђелко Анушић, Ранко Чолаковић,
Драгослав Дедовић, Иван Лаловић,
Ивана Гађански, Милан Ракуљ,
Лидија Ђого, Иван Деспотовић,
Александра Мариловић, Горан
Гаврић Грга, Марија Пргомелја,
Растко Лончар, Никола Раусављевић,
Милан Ћосић, Горица Радмиловић,
Душан Захаријевић, Андреа Беата
Бицок и Јелена Милошев

Уводна реч:
Ненад Грујичић

Водитељ:
Драгана Лисић

Субота, 15. септембар

Карловачка гимназија

10 часова

26. ФИЛОЗОФСКИ СИМПОЗИЈУМ

ПОЈАМ УЗРОЧНОСТИ

Слободан Дивјак, Раде Калик,
Слободан Кањевац, Драган Жунић,
Дамир Смиљанић, Јадранка Пешти,
Александар Миловановић, Зоран
Арсовић, Јован Бабић, Драган Проле,
Душко Прелевић, Ирина Деретић,
Богдан Лубардић, , Бранко Ромчевић,
Радомир Ђорђевић, Радомир
Виденовић, Радивоје Керовић,
Драгомир Давидовац, Миланко
Говедарица, Стојан Шљука, Вук
Миљановић, Саво Лаушевић,
Александар М. Петровић,
Уна Поповић, Јован Аранђеловић,
Горан Ружић, Горан Рујевић, Никола
Таталовић, Војислав Божичковић,
Бранкица Поповић, Лазар Атанасковић,
Драго Ђурић, Никола Танасић, Драго
Перовић и Иван Николић, Владимир
Дрекаловић, Ненад Цекић и
Мирослава Трајковски

Карловачка гимназија
16 часова

ФИЛОЗОФСКИ СИМПОЗИЈУМ
Појам узрочности
(наставак)

Недеља, 16. септембар

Карловачка гимназија
10 часова

ФИЛОЗОФСКИ СИМПОЗИЈУМ
Појам узрочности
(завршна сесија)

l,

Понедељак, 17. септембар

Карловачка гимназија

11 часова

СВЕЧАНО ЗАТВАРАЊЕ 47. БРАНКОВОГ КОЛА

*ЗА ПЕСМАМА ШТО СЕ ТУДА ОРЕ
ШТО СЕ ОРЕ ОД ГОРЕ ДО ГОРЕ...*

**Свечано уручење "Велике повеље
Бранковога кола" оперској диви
Вери Ковач Виткаи**

Песнички дарови:

Валентина Милачић, Саша Нишавић
и Наташа Радосављевић

Музички дарови:

-Вера Зечевић, оперска певачица,

Стефан Јанчић, пијаниста

-Женска етно-група „Вила“

Глумачки дарови:

Милица Шећеров и Марко Митровић

Програм ученика Карловачке гимназије

Хор Карловачке гимназије

под диригентским руковођењем

Растка Павлова

УКОР*

Де си, душо, де си, рано?
Де си, данче мио?
Де си, сунце огрејано?
Де си досад био?

Та синоћ се теби млада
Баш зацело нада'!
Сунце зађе – паде тама –
А ја оста' сама!

Ала љубиш, моје лане,
Ала грлиш славно!
Љуби, грли, док не сване –
Та већ неси давно!

Већ недеља дана прође
Како ми не дође!...
Јао злато, тако т' Бога,
Та како си мога'?!

Бранко Радичевић

*Једна од најчешће компонованих
и певаних Бранкових песама

МОЈЕ КОСТИ ОПЕРИТЕ ВИНОМ...

Запис поводом 135. годишњице преноса земних остатака из Беча на Стражилово и 165. годишњице смрти Бранка (Алексија) Радичевића

Средином деветнаестог века, раздрагани и животом опијени Бранко Радичевић полако је почео да вене и губи вољу за радом. И студирање медицине, коју је захваљујући Кнезу Михаилу уписао 1850. године, није га више занимало. Бранко је говорио је: „Да знају болесници колико доктори досад још мало знаду, не би их никад звали.” Последње дане проводи у друштву Ђуре Даничића, Косте Вујића, Мише Небригића, Борђа Натошевића, Саве Димитријевића и, каткад, Лазара Захаријевића.

Једном, у некој кафани предграђа Алзер, Коста Вујић, звани „прота”, упитао је Бранка оно што нико није смео: „Што се ти, Бранко, не смејеш, него си се тако забринуо? Та и други болују, али нису тако сетни као ти!” На те речи Бранко се расрди, скиде пола капута, засука рукав од кошуље и показа „своју пређе телесним вежбањем” округлу, снажну мишицу, са које је сад кожа висила. „Нисмо се”, пише даље Лазар Захаријевић, „тад више шалили а и досад нам није смеј пред Бранком ишао од срца”.

Убрзо је Бранко пао у постељу. Коста Вујић му н прави друштво. Пошто је стан у којем је Бранко лежао био лош, ваздух загушљив, нега никаква, лекар који је повремено долазио, предложио да болесника пребаце у Општу болницу. Тако је и урађено, али тиме ништа није учињено на исцељењу изнуреног песника. Тадашња медицина није имала поузданог лека за туберкулозу.

Коста Вујић који ће и сам убрзо умрети од исте „бољетице”, као и Миша Небригић, овако је Лазару Захаријевићу испричао последње Бранкове тренутке: „Пре десет сати, кад сам мислио да легнем, дође ми Бранкова послужавка и донесе вест да је Бранко умро.“ Било је то 18. јуна 1853. године, између девет и десет часова. Служавка овако описује Бранкову смрт: „Око пола десет сати зазвони и ја уђем у собу, и запитам шта жели. „Помозите ми“ – рече – „да се окренем дувару“. Учиним по жељи и покријем га, а он ће на то: „Leben Sie wohl!“ То су биле последње Бранкове речи упућене служавки на немачком језику, којима јој је пожелео све најбоље у животу. Потом је издахнуо, млад.

Ову варијанту Бранкове смрти изнео је у својим сећањима Лазар Захаријевић у панчевачком листу *Народност*, а потом у *Бранковом колу* (1900), негирајући тако Минину тврдњу да је песник умро на рукама њене мајке Ане. При том је изјавио:

„За истину овога што сам о Бранковој смрти саопштио примамо одговорност пред Богом и људима, зато и изјављујем да није истина оно што је Вукова кћи Мина о Бранковој смрти саопштила.“ Нама и даље остаје недоумица која је варијанта тачнија. Знајући да су Бранко Радичевић и Ана Краус били у загонетно блиским односима, сасвим је могуће да је Минина тврдња истинита.

Бранко је сахрањен 20. јуна на бечком „грчком гробљу“. Све трошкове подмирио је кнез Михаило. Сахрани није присуствовао Тодор Радичевић који је радио у далеком Темишвару. Тек три месеца доцније дошао је у Беч и направио сину мали споменик сматрајући да је учинио како је могао „а да ће се и народ кадгод њега (Бранка) сетити и учинити своје“. Девет месеци после сахране, у пролеће 1854. године, Милица Стојадиновић Српкиња, несуђена кнегиња Црне Горе и Његоша, пише: „До његова гроба пролазили смо гробове цвијећем засађене, а на Бранковом познаде се одмах да тај гроб нико од рођених не полази, јер се скоро и не зна, тако је копањем других гробова искварен.“

Четврт века Бранков гроб у Бечу нико не обилази. Првих година то су чиниле Мина и њена мајка, али и оне престаше. Бранко је пао у заборав. Но, Стеван В. Поповић, књижевни сваштар и маштар, неуспешан

писац, али необично довитљив културни посленик који је имао слуха за праве работе и вредности, покренуо је акцију прикупљања прилога за илустровани календар *Орао*, у којем ће се, септембра 1877. године у Новом Саду, појавити први прилози о Бранку. Доста танушан, али подстицајан чланак о песнику написао је Јован Бошковић, а Мина Вукомановић-Караџић објављује своја сећања пуна занимљивих података о Бранку. Велики публицитет изазвала је Змајева песма *Бранкова жеља*, којом је јасно исказана прека потреба да се из Беча на Стражилово пренесу кости песникове. Змај песму пише као да ју је сам Бранко начинио: *Растав'те ме са овом даљином,/ Моје кости оперите вином,/ Па их нос'те нашем завичају,/ Завичају, мом негдањем рају,/ Пренес'те их, браћо моја мила,/ Поред оног убавог Белила,/ Кроз Карловце, где сам младост. пров'о,/ Па на оно дивно Стражилово ...*

Песма је изазвала огроман одјек. Прештамповали су је многи листови. Већ 7. новембра 1877. године, у Карловцима бива изабран Одбор од двадесет једног члана, на челу са Павлом Кречаревићем и перовођом Ј. Пачаризом. Пристизали су и прилози са свих страна. Све је личило на прави тренутак да идеја о преносу буде остварена. Међутим, као гром из ведра неба, 1. јануара 1878. године у бечкој *Зори* штампана је песма Лазе Костића *Права Бранкова жеља*,

супротна Змајевој, чији део гласи: *Авај, браћо драга, остав'те ме мирно,/ да ми нико није костију додирно,/ ма овде почив'о до судњега данка,/ у слободну земљу само нос'те Бранка...*

Песма Лазе Костића деловала је провокативно и на самог Змаја који је одмах одговорио „побри“: „Чим сам прочитао *Праву Бранкову жељу*, ја сам се одмах покајао што не оставих те драге нам кости на миру... ”. После судара двојице песника, чији су односи иначе били помућени, идеја о преносу Бранка замре пуних пет година. Било је мањих покушаја омладине 1880. године у Новом Саду, затим у Вуковару 1881, али ниједан није успео. Тек бечка *Зора*, јануара 1883. године, приређујући прославу стогодишњице прве народне књиге Доситеја Обрадовића и штампајући, при том, Споменицу, даје сав приход за „пренос земних остатака нашег генијалног песника Бранка Радичевића са Сан-Марковог гробља на убаво Стражилово у Сремским Карлов-цима.”

Ова нова иницијатива дошла је у последњи час, јер претила је опасност да до краја 1883. године поменуто гробље буде затворено (преорано) и све кости сахрањене у заједничку гробницу. С друге стране, по постојећим законима кости су се могле водити из земље најдуже тридесет година после сахране, а измицали су и последњи месеци којима се навршавала трећа

деценија. Поново је формиран Одбор, овога пута у Бечу, а потом сличан и у Карловцима, на челу са Пајом Марковићем Адамовом који ће касније постати гласник и главни уредник листа за забаву, поуку и књижевност *Бранково коло* (1895—1914).

Све је кренуло како ваља: организоване су многобројне приредбе, сéла и забаве, чији је приход био намењен за трошкове преноса. Новосадска *Застава*, 1883. године, доноси спискове новчаних приложника из Дубровника, Новог Сада, Задра, Београда, Сплита, Пожаревца, Книна, Сомбора, Сења, Кикинде, Карловца, Будве, Загреба, Крупња, Вршца, Брода, Лознице, Граца, Беча, Дрниша, Каменице, Земуна, Котора, Херцег Новог, Суботице, Бечеја, Рисна, Руме, Вуковара и других градова и места где је живео српски свет. Утврђен је и дан преноса: 10. јул 1883. године.

У Бечу, 8. јула, у седам часова, извршена је ексхумација на гробљу. Присуствовали су Јован Јовановић Змај, др Љуба Ненадовић (родом из Панчева), Петар Деспотовић, председник *Зоре* и пет чланова одбора. Од званичних личности били су: гробљански инспектор, градски подфизик, свештеник и изасланик полиције. Мина се није одазвала позиву. Описујући чин ексхумације, Деспотовић каже: „У сандуку томе лежаху на дну земљом и камењем измешане кости нашег Бранка. Крупније

кости су вађене опрезно и предаване физику који их је ређао у сандуку по ономе реду како кости у скелету обично стоје. Остале кости метане су у једно овеће решето, где су се пребирале. Све бејаше врло добро сачувано, осим неких ребара што бејашу изломљена.“ По опису Петра Деспотовића изгледало је да није недостајала ни једна Бранкова кошчица.

Међутим, педесет седам година касније, у лето 1940. године, стигло је у Карловце писмо проте Лазара Д. Шевића који се обраћа непостојећем Одбору за чување гроба песника Бранка Радичевића. Ипак, писмо је стигло у надлежне руке. Шевић јавља да поседује значајне реликвије везане за Бранка, које је добио од Марка Кречаревића, чиновника при сегединској надуправи средњих школа.

Наиме, он је имао тзв. „вито ребро“ Бранково, које се налазило у малој, по његовом опису, „овалној, картонској кутијици“, дугој седам, широкој пет, а високој два и по сантиметра, на чијем поклопцу, изнутра, била је налепљена цедуљица беле боје на којој је читко и дословно писало: „Један део од вита ребра Бранка Радичевића и карика од жутог лима са мртвачког сандука му.“ На дну кутије, унутра, налазило се у танкој ружичастој хартији увијено „вито ребро“, дуго четири сантиметра. До њега, у танкој белој хартији, била је поменута карика, односно, њен

делић „округластог облика”. У истој кутији налазио се и опширан запис како су реликвије доспеле у руке Марка Кречаревића.

Пошто проти Шевићу нико није одговорио, он реликвије шаље Матици српској. Истакнута карловачка професорица Теодора Петровић 1953. године пише: „Ми смо им недавно ушли у траг и констатовали да је из кутијице са једним делом вите ребра Бранка Радичевића нестао запис проте Шевића, који би нам, можда допунио Деспотовићев извештај о ексхумирању Бранкових костију. Мислимо да је касно трагати за овим записом, али би свакако било интересантно дознати ко је тај скривени поштовалац Бранка и његове поезије, који је себи задржао делић његова вите ребра”. Иако на први поглед све изгледа тајновито и нерешиво, нема сумње да трагови ка „витом ребру“ постоје и да би, прецизним увидима, они могли одвести на праву адресу.

У пролеће 1883. године била се раопламсала расправа где би требало пренети и по други пут сахранити Бранкове кости. Мада је Бранко у *Бачком растанку* јасно рекао да му је жеља да почива на Стражилову, карловачком Одбору су предлагане чудне идеје. Једни су инсистирали да Бранко буде сахрањен у дворској башти Патријаршије у

Карловцима, други у једном од два карловачка гробља, трећи, опет, да би најбоља била порта код доње карловачке цркве, а било је и захтева да се кости сахране на Магарчевом Брду код Карловаца, које би, потом, било названо Бранков Вис. Толико се ишло далеко у предлозима да су неки тражили да Бранков гроб буде код варадинске чесме, чак и у приватним двориштима. Победио је здрав разум. Након свих перипетија, Одбор је дефинитивно одлучио да, по Бранковој жељи, кости му леже на Стражилову.

Пренос Бранкових костију претворио се у велику народну свечаност. У штампи су се појавила тридесет четири званична извештаја карловачког и седам бечког Одбора, а један је био заједнички и односио се на велики церемонијал Бранкове свечаности која се претворила у манифестацију свесрпског карактера. Пренос је инспирисао многобројне уметнике да раде нове Бранкове портрете, медаље, композиције, албуме фотографија и нова издања песама. Један енглески часопис забележио је у оно време пренос као велики културни догађај у Европи.

Планирано је да од Беча до Карловца кости буду пребачене бродом, међутим, то је било немогуће, јер су бечке власти тражиле суму од чак пет хиљада форинти. Стога, ковчег са посмртним остацима

пребачен је возом. Не зна се чијом је кривицом ковчег лежао на пештанској станици целу ноћ па је са закашњењем стигао у Нови Сад, одакле до Карловаца није пренесен бродом *Делиград* како је планирано (брод је изненада био потребан Војном министарству), већ малом путничком лађом *Нимфа* Стевана Мирковића. Десетог јула 1883. године, нешто пре 12 часова, ковчег је пристигао у карловачко пристаниште са силним светом и већ поподне Бранко је, коначно, сахрањен на „рајско Стражилово“. Најлепши венац, искован од сребра у Русији, поклонио је црногорски кнез Никола. Венац се данас чува у Музеју Сремских Карловаца.

Две године после сахране подигнут је пирамидални споменик који је конструисао београдски архитекта, родом из Баната, Светозар Ивачковић. Потребне радове извео је каменорезац Петар Китузи. Два доња степеника направљена су од топчидереког камена, а трећи од камених коцака Фрушке Горе, Динаре, Клека, Ловћена, Пљешевице, Вршачког Брега, Велебита и Авале, што на симболичан начин говори о свесрпској ширини дела Бранка Радичевића.

Много доцније, 1974. године, поводом сто педесете годишњице песниковог рођења, подигнут је још један споменик, рад вајара Јована Солдатовића, који краси,

и онако, лепо Бранково Стражилово, српски песнички Парнас. Култна димензија младолике Бранкове личности и поезије представља јединствен пример у српској култури. Бранко Радичевић је песник светског формата, појава која је дубоко била уткана у нове токове поезије деветнаестог века. Као код многих европских народа у то време, када су се јављали репрезентативни песници божанског ореола, и Бранку се посрећило да буде романтичарски корифеј српскога језика и поезије. У сусрету са Стражиловом данас, светски песници, лауреати међународне награде „Бранко Радичевић“, са дивљењем прате причу о Бранку поред пирамидалног споменика на чијем врху, истинитим златним словима пише:

Бранку – српски народ.

Ненад Грујичић

Јован Јовановић Змај

БРАНКОВА ЖЕЉА*

Ја познадох што несам познав'о,
Први санак ја сам већ одспав'о,
Први санак гробовања мога,
Први санак мира вечитога.
– Прелетела лѐтом врх менека
Половина половине века,
А ја лежим у далеком крају,
У туђини, туђем завичају.
Шта то тресе моје ледне груди?
– Трошни пеп'о лако се не буди.
Канда брује топови са стране
Где сам младе проживов'о дане.
Ил' се руши, ил' се нешто зида,
Ил' баш раја окове раскида?
Свиће л' зора оне среће лепе
За ком срца и у гробу стрепе?
Кличе л' вила из србинских гора?
Је л' већ ора која доћи мора?
Јесте, јесте – бој се љути заче,
Марков топуз из мора искаче,
Србин диже мача пламенога
На Турчина, на душмана свога.
Скотија се бесомучно стрви,
А мој Србин неће жалит' крви;
Крв ће тећи потоком и реком,
Где се сузе ронише лелеком;
Крв ће тећи преко српски' страна,
Ал' ће суза бити убрисана;
Полетеће велико и мало,
Да одбрани што се српско звало;
Заиграће коло витезова,
Дивна слика моји' млади' снова,

Што сам негда тако жељно чек'о, -
– А мој пеп'о да је на далеко!
А кад буде, па ти мука мине,
Кад слобода као сунце сине,
Кад се крвца опере студенцем,
А јунаци овенчају венцем,
Српске земље оките се миром,
Српска деца ружом и шимширом,
Српске моме струком рузмарина,
Српска мајка кад загрли сина, –
Кад се сунце на школе осме'не,
Ај, на школе и дарове њене;
Мудре књиге кад полете лѐтом,
Да Србина изједначе с' светом;
Кад запева Равијојла вила:
"Сад је јава што сам некад снила!"
– Зар ни онда, кад се мети стиже,
Кости моје да не дођу ближе?
Туђа рака ледена је рака,
Туђа земља никад није лака,
У даљини мучно ли се лешка,
Туђина је и мртвацу тешка.
Ај, Србине, а мој живи брате,
Задркћем се кад помислим на те!
Српска момо, селе моја мила,
Ти ми неси гроба ни видила,
Та ни гроба, ни на гробу цвета -
Туђа нога по њему се шета.
Српски доли, пуни рајска чара,
Српске горе, жељо моја стара,
И потоци што жуборе туди,
Мртво срце још за вама жуди, -
За потоком, за зеленим лугом,
За славујем, мојим старим другом,

И за пољем росним и зеленим,
И за липом, за мирисом њеним,
За песмама што се туда оре,
Што се оре од горе до горе!
Стражилово, дивно Стражилово,
Ја сам тебе у звездице ков'о,
Теби пев'о, о теби сам снев'о,
Ал' од тебе нешто и за' тев'о:
Кад ме смртца отргне од људи,
Да ме примиш ти у твоје груди!
Зар ти никад није на ум пало
Што си негда Бранку обећало?
Србе брата, и Српкиње селе,
Којима се јоште данци беле,
Растав'те ме са овом даљином,
Моје кости оперите вином,
Па и' нос'те нашем завичају,
Завичају, мом негдашњем рају.
Пренес'те и', браћо моја мила,
Поред оног убавог Белила,
Кроз Карловце, где сам младост пров'о,
Па на оно мирно Стражилово;
Ту још једну стару отпевајте,
Ту ми, браћо, кости закопајте,
Ту би' мртав права мира дост'о -
- Србадијо, не било ти просто!

1877.

*Песма посвећена идеји преноса Бранкових земних остатака у првом покушају 1877. године када је дошло до сукоба између Лазе Костића и Ј. Ј. Змаја и цела замисао пропала. Други покушај 1883. године је успео.

47. БРАНКОВО КОЛО ПОМОГЛИ:
Секретаријат за културу АП Војводине
Градска управа за културу Нови Сад
Министарство културе Републике Србије
Општина Сремски Карловци
Рибарство – Бачки Јарак

Медијски спонзор
РТВ

Златни спонзор

КАТАЛОГ 47. БРАНКОВОГ КОЛА

Главни и одговорни уредник:

Ненад Грујичић

Ликовно-технички уредник:

Барцал Норберт

Оперативни сарадници:

Мина Ерић и Јелена Живић

Лектор и коректор:

Милена Борић и Нада Урошевић

Штампа:

Верзал – Нови Сад

www.brankovokolo.org

br.kolo@eunet.rs

021 881028 021 6613160

063 8272588